

בבית המשפט העליון

בש"פ 5720/19

לפני: כבוד השופט י' עמית

העוררת: כרמל מעודה

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי
מרכז-לוד בתיק מ"ת 14338-07-19 מיום
21.8.2019 שניתנה על ידי כב' השופט חגי טרסי

תאריך הישיבה: ט"ז באלול התשע"ט (16.09.19)

בשם העוררת: עו"ד אפרים דמרי

בשם המשיבה: עו"ד נורית הרצמן

החלטה

ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (כב' השופט ח' טרסי) מיום 21.8.2019 במ"ת 14338-07-19, בגדרה הוחלט לעצור את העוררת עד לתום ההליכים בעניינה.

כתב האישום

1. ביום 7.7.2019 הוגש נגד העוררת כתב אישום ובו שמונה-עשר אישומים המייחסים לה תקיפה של קטינים או חסרי ישע והתעללות בהם, וזאת בשעה שהיא אחראית עליהם (לפי סעיפים 368 סיפא ו-368ב(א) סיפא בצירוף 368א(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977).

לפי האמור בכתב האישום, העוררת הייתה הבעלים והמנהלת של גן משפחתון המיועד לתינוקות ולפעוטות בגילאי 3 חודשים עד 3 שנים. נטען כי בהזדמנויות רבות ותדירות לאורך התקופה הרלוונטית לכתב האישום (27.5.2019-16.6.2019), העוררת ביצעה מעשי תקיפה והתעללות באחד-עשר מהקטינים עליהם הייתה מופקדת. בין שלל המעשים המתוארים בכתב האישום, נטען כי הכריחה ילדים לעמוד כשפניהם אל הקיר, מבלי

להישען על דבר, וזאת למשך פרקי זמן שנעים בין דקות אחדות למספר שעות; כי במספר הזדמנויות קשרה את ידיו של אחד הפעוטות מאחורי גבו בצורה מכאיבה, והתירה את החבל, אם בכלל, לאחר פרקי זמן ממושכים; כי הטיחה ילדים במזרונים, בכיסאות וברצפה או כי גרמה לנפילתם; כי כיסתה ילדים בשמיכה או במזרונים וישבה עליהם תוך שהיא מונעת מהם תנועה ולעיתים חוסמת את נשימתם; וכי הכריחה ילד שהקיא לתוך צלחתו לסיים את כל תכולת הצלחת לרבות הקיא; ואלו הם, כאמור, רק מקצת המעשים המתוארים בכתב האישום.

הבקשה למעצר עד תום ההליכים

2. בד בבד עם כתב האישום הוגשה בקשה לעצור את העוררת עד לתום ההליכים המשפטיים נגדה מכוח עילת מסוכנות לפי סעיף 21(א)(1)(ב) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים). בבקשה נטען כי המסוכנות של העוררת מקבלת משנה תוקף בהתחשב בכך שפגעה בילדים ששפתם אינה מפותחת עדיין ושאינם יכולים לפנות לעזרה, ולנוכח ההפרה הבוטה של אמון ההורים בה. העוררת לא חלקה על קיומן של ראיות לכאורה ועילת מעצר, ומיקדה את טיעוניה בקיומה של חלופת מעצר. בהחלטת ביניים מיום 25.7.2019 הורה בית המשפט המחוזי על קבלת תסקיר מעצר בעניינה של העוררת.

תסקיר המעצר מיום 20.8.2019 לא בא בהמלצה לשחרר את העוררת לחלופת מעצר. גורמי המבחן התרשמו כי העוררת תתקשה להתמודד עם הלחצים הצפויים לה בחלופת המעצר, וכי המפקחים המוצעים לא יצליחו לספק לה את המענה הרגשי הדרוש לה, כדי כך שמתעורר חשש שתפגע באחרים או בעצמה. עוד צוין כי התמיכה שמוענקת לעוררת במסגרת הסגורה של בית המעצר מיטיבה עמה.

החלטתו של בית משפט קמא

3. בית משפט קמא קבע כי ממעשי העוררת נשקפת מסוכנות רחבה שאינה מוגבלת למצבים מן הסוג המתואר בכתב האישום, כך שלא ניתן להסתפק בהרחקתה מקטינים ובפיקוח אנושי כדי לאיין מסוכנות זו. בית המשפט תמך את מסקנתו בממצאי שירות המבחן, ודחה את טענת העוררת כי התסקיר הושפע מהלכי הרוח הציבוריים ואינו ענייני. עוד נקבע כי אין טעם בהפניית העוררת לתסקיר משלים לצורך בחינת אפשרות לחלופת מעצר בפיקוח אלקטרוני, באשר די בממצאים המפורטים בתסקיר הנוכחי כדי ללמד שגם פיקוח אלקטרוני לא יהווה מענה מספיק. יצוין כי

מההחלטה עולה שהמפקחים המוצעים הם בני משפחתה של חשודה נוספת בפרשה.

הערר

4. העוררת טענה כי תסקיר המעצר אינו מעיד על מסוכנות כללית, לא כל שכן על מסוכנות שאינה ניתנת לאיון. בתוך כך, נטען כי הנימוק המרכזי להמלצה השלילית בתסקיר הוא הקושי שהעוררת צפויה לחוות בעקבות התנאים המגבילים ולנוכח הכעס הציבורי שמופנה כלפיה, וכי מדובר בשיקול זר ופסול; כי אין בסיס לחשש שתפגע בעצמה, כפי שעולה מחוות דעת רפואיות שצורפו לערר; וכי המפקחים המוצעים מתאימים לתפקיד. בדיון בפניי הרחיב בא כוח העוררת לגבי האפשרות שהעוררת תפגע בעצמה אם תשוחרר לחלופת מעצר, וטען כי אין מקום לשיקול זה. לאור זאת, נטען כי היה על בית המשפט להורות על שחרורה לחלופה המוצעת, או למצער על עריכת תסקיר משלים ביחס לחלופה של מעצר בפיקוח אלקטרוני.

דיון והכרעה

5. אין לכחד כי העבירות המיוחסות לעוררת הן חמורות, והלב נכמר למקרא התיאורים המפורטים. מכתב האישום עולה תמונה קשה של התעללות בילדי הגן, מה שמעורר בלב כל הורה חלחלה ורצון מידי לחוש ולחבק ולגונן על ילדו-הקט. עם זאת, לא נלאה מלחזור ולהסביר לקורא, וגם לציבור ולהורים הזועמים והכואבים, כי מעצר לחוד ומאסר לחוד, כי המעצר אינו מקדמה על חשבון העונש, וכי חומרת העבירות אינה מהווה עילת מעצר לפי חוק המעצרים. ענייננו מתמקד אפוא בשאלת המסוכנות. סעיף 21(א) (1) (ב) לחוק המעצרים קובע כי בית המשפט רשאי להורות על מעצרו של נאשם עד לתום ההליכים המשפטיים בעניינו אם הוא סבור כי "קיים יסוד סביר לחשש שהנאשם יסכן את בטחונו של אדם, את בטחון הציבור, או את בטחון המדינה".

6. בענייננו, החלטתו של בית משפט קמא בדבר התקיימותה של עילת מסוכנות מבוססת על שני נימוקים עיקריים – חומרת כתב האישום ותסקיר המעצר. אומר כבר כעת כי שני הנימוקים הללו מובילים למסקנה אחרת מזו אליה הגיע בית משפט קמא.

חומרת העבירות עשויה לשמש כאינדיקציה לקיומה של מסוכנות (בש"פ 537/95 גנימאת נ' מדינת ישראל, פ"ד מט(3) 355, 378 והאסמכתאות שם (1995)). ואכן, במקרה דנן נראה כי המעשים מדברים בעד עצמם בכל הנוגע למסוכנות שנשקפת

מהעוררת בעיסוקה כגננת. כתב האישום מתייחס לתקופה של שלושה שבועות, והעבירות המתוארות בו אירעו כולן בנסיבות דומות – בין כותלי גן הילדים שבניהולה של העוררת. אין לחובתה של העוררת הרשעות או התנהגויות קודמות שיכולות היו להדליק "נורה אדומה" או לרמוז על מסוכנות לסביבה. על כן, ניתן להסיק מכתב האישום מסוכנות המוגבלת לנסיבות הייחודיות של טיפול בילדים, ולא מעבר לכך.

בית משפט קמא סמך ידיו גם על תסקיר המעצר שנערך בעניינה של העוררת, ולפיו לא ניתן לשלול אפשרות שהקושי של העוררת להתמודד עם הלחצים הצפויים לה יוביל אותה לפגוע באחרים או בעצמה. ברם, לא הרי קושי בהתמודדות עם לחצים כהרי עילת המסוכנות. העובדה שהעוררת נתונה ללחצים, שמא גם לאיומים כלפיה, אינה מקימה עילת מעצר. חוק המעצרים אינו מכיר ב"מעצר הגנתי". לדידי, אף מדובר בשיקול זר, באשר קשה להלום כי ההחלטה אם לעצור אדם תהא תלויה בלחצים חיצוניים מצד הציבור או מצד נפגעי העבירה, עם כל ההבנה לזעמם ולכאבם (שאר באו לידי ביטוי גם בהתפרצויות מצידם במהלך הדיון, ואין אלא להצר על כך).

המשיבה טענה כי עדיף לעוררת להישאר במעצר, שם היא מקבלת את הטיפול והתמיכה להם היא נזקקת, כך שמסגרת המעצר מיטיבה עמה. אלא שגם טיעון פטרנליסטי זה, לפיו טוב לו לעצור לשהות במעצר ולא בחלופת מעצר, אינו מהווה עילת מעצר.

7. התסקיר מפרט את הטעמים בגינם צפויה העוררת לחוות קושי, אך איני סבור כי מהתסקיר עולה מסוכנות כללית. כאמור, אין לעוררת רקע של התפרצות אלימה בתגובה ללחצים בנסיבות שאינן ניהול ותפעול גן ילדים, ונראה כי ניתן להקהות עוקצה של סכנה זו בתנאים המגבילים שיושנו על העוררת במסגרת חלופת מעצר.

תנאי החלופה שהוצעו נבחנו על ידי שירות המבחן ועל ידי בית משפט קמא, ונמצא כי המפקחים הם אנשים שומרי חוק המבינים את משמעות הפיקוח. התנאים שהוצעו נותנים לכאורה מענה הולם ומקמים את החשש שהעוררת תפגע בעצמה או בזולתה.

8. סופו של דבר, שאני מקבל את הערר ומורה על שחרורה של העוררת לחלופת מעצר בתנאים כלהלן:

(-) מעצר בית מלא בדירתם של [הושמט], בפיקוח של אחד מששת המפקחים שנבחנו על ידי שירות המבחן והם: [הושמט].

(-) המפקחים יתחייבו שלא לארח קטינים במקום המעצר לאורך כל תקופת המעצר.

(-) הפקדה בסך 15,000 ₪.

(-) כל אחד מהמפקחים יחתום על ערבות אישית בסך 50,000 ₪ ויובהר לו כי הערבות תחולט אם העוררת תפר את תנאי הפיקוח.

(-) כנגד העוררת יוצא צו עיכוב יציאה מן הארץ והעוררת תפקיד את דרכונה (ככל שהדבר טרם נעשה).

החתימה על הערבויות וההפקדה הכספית ייעשו בבית המשפט המחוזי מרכז-לוד.

ניתנה היום, י"ט באלול התשע"ט (19.9.2019).

ש ו פ ט